

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВО»**

БАЛАНДІНА Аліна Едуардівна

УДК 336:631.164
(індекс)

**ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМКІВ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
СТІЙКОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 072 – фінанси, банківська справа та страхування

**Автореферат
магістерської роботи на здобуття
освітнього ступеня «магістр»**

Краматорськ – 2018

Магістерською роботою є рукопис
Роботу виконано у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ).

Науковий керівник – доктор економічних наук, доцент

Борисова Світлана Євгенівна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), професор кафедри фінансів,
банківської справи та підприємництва.

Офіційний рецензент – кандидат економічних наук, доцент

Фоміченко Інна Петрівна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), доцент кафедри менеджменту.

Відповідальний за НДРС – кандидат економічних наук, доцент

Михайличенко Наталя Миколаївна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), доцент кафедри фінансів,
банківської справи та підприємництва.

Захист відбудеться 18 грудня 2018 року о 09:30 годині на засіданні державної
екзаменаційної комісії у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ,
бул. Машинобудівників, 39а, ауд. 2319.

Автореферат магістерської роботи викладено на офіційному сайті Донбаській
державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливим показником фінансового стану підприємства є фінансова стійкість. Проблема забезпечення фінансової стійкості вітчизняних підприємств була завжди актуальною, але особливої значущості вона набуває в умовах нестабільності економіки та під впливом кризових явищ. В ринкових умовах основою виживання і стабільного становища підприємства являється його фінансова стійкість. Функціонуючи як суб'єкт підприємницької діяльності, кожне підприємство має забезпечувати такий стан своїх фінансових ресурсів, за якого воно стабільно зберігало б здатність безперерійно виконувати свої фінансові зобов'язання перед діловими партнерами, державою, власниками, найманими працівниками.

Проведення комплексного аналізу фінансової стійкості, пошук оптимальних шляхів та напрямків її підвищення потребує визначення основних проблем у цьому напрямку. Основи аналізу фінансової стійкості підприємства та новітні методи оцінювання фінансової стабільності підприємств досліджуються багатьма вченими, науковцями, аналізуються експертами. Проблемам аналізу фінансової стійкості підприємств присвячено праці І.О. Бланка, К.В. Измайлової, Н.А. Мамонтової, Т.А. Обушак, Т.Д. Косової, А.М. Поддєрьогіна, О.О. Терещенка та інших науковців та практиків.

Однак, незважаючи на достатній рівень досліджень проблеми управління фінансовою стійкістю підприємства, ті, чи інші роботи у повній мірі не містять достатнього інструментарію управління фінансовою стійкістю підприємства та питання формування процесу управління нею в сучасних умовах. Саме об'єктивна потреба підприємств в удосконаленні управління фінансово-господарською діяльністю на основі управління їх фінансовою стійкістю і обумовили актуальність теми даної магістерської роботи..

Мета магістерської роботи полягає в висвітленні основних теоретичних понять щодо фінансової стійкості підприємства та факторів, що на неї впливають, аналізу фінансової стійкості підприємства та пошуку заходів щодо підвищення фінансової стійкості й забезпечення зростання ефективності діяльності підприємств.

Відповідно до цієї мети в ході дослідження вирішувалися такі завдання:

розглянути основні поняття та фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства;

визначити методичні підходи до оцінювання та управління фінансовою стійкістю підприємства;

дослідити теоретичні основи аналізу фінансової стійкості підприємства;

визначити тип фінансової стійкості підприємства;

оцінити фінансову стійкість підприємства на підставі коефіцієнтного методу аналізу;

проаналізувати рівень платоспроможності підприємства та ліквідності його балансу;

провести комплексну оцінку фінансового стану підприємства;

запропонувати напрямки підвищення фінансової стійкості та забезпечення зростання ефективності діяльності підприємств;

вдосконалити механізм управління фінансовою стійкістю підприємства;

запропонувати практичні рекомендації щодо підвищення фінансової ефективності діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є показники фінансової стійкості підприємства.

Предметом дослідження є фінансова стійкість ПАТ «Краснополянський піщаний кар'єр».

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною базою дослідження стали роботи вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, діалектичний метод пізнання, а також конкретно-економічні методи – економічного і статистичного аналізу, групування, аналітичного порівняння та інші. Інформаційною базою для здійснення аналізу фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності стала фінансова звітність ПАТ «Краснополянський піщаний кар'єр» за період 2014-2017 рр., а також підручники, навчальні посібники, наукові праці та статті вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів в галузі аналізу фінансової стійкості, державних статистичних органів України.

Наукова складова магістерської роботи полягає у:

подальшому дослідженні:

понятійно-категорійного апарату фінансової стійкості підприємства, а саме уточненню змісту поняття «фінансова стійкість підприємства», чинників, що на неї впливають, та видів;

теоретичних основ визначення методичних підходів до оцінювання та управління фінансовою стійкістю підприємства.

подальшому розгляді:

підходів до аналізу фінансової стійкості за абсолютними та відносними показниками;

підходів до оцінки рівня платоспроможності та ліквідності підприємства;

підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства.

подальшому розвитку і реалізації:

існуючих напрямів забезпечення фінансової стійкості підприємства та існуючих напрямів управління фінансовою стабільністю підприємства;

існуючих підходів щодо підвищення фінансової ефективності діяльності підприємства.

Перший розділ роботи присвячено дослідженню теоретичних основ, понять та факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, аналізу фінансової стійкості підприємства та методичних підходів до оцінювання та управління фінансовою стійкістю підприємства.

В **другому розділі** роботи проводиться визначення типу фінансової стійкості підприємства, оцінювання фінансової стійкості підприємства на підставі коефіцієнтного методу аналізу, аналіз рівня платоспроможності підприємства та рівня ліквідності його балансу, особливу увагу приділено комплексній оцінці фінансового стану підприємства як основи для діагностики його банкрутства.

На основі узагальнених даних про результати аналізу показників фінансової звітності, розроблено основні пропозиції щодо підвищення фінансової стійкості та забезпечення зростання ефективності діяльності підприємства, які викладено в **третьому розділі** магістерської роботи. На цьому етапі проведено економічне обґрунтування ефективності технології збагачення піску з метою підвищення

фінансової ефективності діяльності кар'єру.

Структура й обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури (58 найменувань на 6 сторінках) і семи додатків (на 27 сторінках), містить 25 таблиць і 18 рисунків. Загальний обсяг роботи становить 154 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи фінансової стійкості підприємства» розглянуто теоретичні основи, поняття та фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства, основи аналізу фінансової стійкості підприємства та методичні підходи до оцінювання та управління фінансовою стійкістю підприємства.

В сучасних економічних умовах більшість підприємств має дуже складне фінансове становище, значна частина прибутку має інфляційний характер, не поліпшується положення і з платоспроможністю. Такий стан економіки вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання та управління виробництвом, подолання безгосподарності, активізації підприємництва, ініціативи тощо.

Головною компонентою стійкості підприємства є його фінансова стійкість, за рахунок якої підприємство спроможне забезпечувати маркетингову та кадрову стійкість, сприяти розвитку виробничої та техніко-технологічної стійкості, підтримувати інвестиційну стійкість, підвищувати ефективність процесу управління. Отже, фінансова стійкість підприємства стає запорукою стабільного функціонування та розвитку підприємства.

Проте слід зазначити, що фінансова стійкість підприємства є комплексною, багатофакторною, статично-динамічною економічною категорією. Тому в процесі її аналізування необхідно поєднати усі елементи системи фінансових відносин підприємства. У ринковій економіці фінансова стійкість підприємства є головною умовою життєдіяльності та основою стабільності стану підприємства. Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх та внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності підприємства, але й функціонувати та розвиватися.

Таким чином, фінансова стійкість є найважливішою характеристикою фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно має перевагу перед іншими підприємствами того ж профілю щодо залучень інвестицій, отримання кредитів, вибору фінансової стійкості передбачає здатність підприємства зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками. Вона може розглядатися як результуюча категорія, що характеризує рівень стійкості роботи підприємства, його здатність забезпечити стабільні техніко-економічні

показники й ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому оточенні та внутрішньому середовищі. Рівень фінансової стійкості впливає і на можливості підприємства. Визначення меж фінансової стійкості належить до найбільш важливих економічних проблем, тому що недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства й відсутності засобів для розвитку виробництва, а надлишкова буде перешкоджати розвитку, формуючи на підприємстві зайві запаси і резерви.

Завдання аналізу фінансової стійкості підприємств: аналіз структури джерел фінансування діяльності підприємства, оцінка ступеня залежності підприємства від короткострокових зобов'язань, аналіз фінансової стійкості на основі аналізу джерел фінансування необоротних та оборотних активів підприємства, аналіз інтенсивності використання позикових засобів, оцінка рівня довгострокової стійкості підприємства без позикових засобів, зіставлення дебіторської і кредиторської заборгованостей, оцінка можливості втрати і відновлення платоспроможності підприємства, визначення запасу стійкості фінансового стану підприємства.

За результатами обчислення вищезгаданих показників підприємство можна віднести до певного типу фінансової стійкості: абсолютна фінансова стійкість підприємства – усі запаси підприємства формуються за рахунок його власних коштів, підприємство є платоспроможним; нормальна фінансова стійкість підприємства – платоспроможність підприємства у даному випадку гарантована, проте для покриття запасів підприємству недостатньо власних коштів та залучаються довгострокові позики; передкризовий фінансовий стан підприємства – платоспроможність підприємства порушена, для покриття запасів використовуються власні кошти, довгострокові та короткострокові позикові кошти; кризовий фінансовий стан підприємства – підприємству не вистачає джерел фінансування запасів, підприємство на межі банкрутства. Що особливо важливе значення при оцінці фінансової стійкості підприємства належить відносним (частковим) показникам. Одним з істотних компонентів фінансової стійкості підприємства є наявність у нього фінансових ресурсів, достатніх для розвитку конкурентоздатного виробництва. В свою чергу, самі фінансові ресурси можуть бути в необхідному обсязі сформовані тільки за умови ефективної роботи підприємства, яка зможе забезпечити одержання прибутку. За рахунок прибутку в ринковій економіці підприємство створює фінансову базу як для самофінансування поточної діяльності, так і для здійснення розширеного відтворення. Використовуючи прибуток, підприємство може не лише погасити свої зобов'язання перед бюджетом, банками та іншими підприємствами й організаціями, а й інвестувати засоби в нове будівництво, реконструкцію чи модернізацію наявного устаткування або заміну його прогресивнішим. При цьому для досягнення і підтримання фінансової стійкості важливий не тільки абсолютний обсяг прибутку, а й його рівень щодо вкладеного капіталу підприємства або затрат, тобто рентабельність.

Механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства можна представити як сукупність взаємопов'язаних блоків: блок фінансування, який включає систему залучення фінансових активів, блок розподілу фінансових активів, який включає систему використання фінансових активів підприємства; сукупність елементів, регулюючих процес залучення, розподілу і використання фінансових

активів, враховуючи оперативну, тактичну та стратегічну оцінку фінансової стійкості підприємства.

У другому розділі **«Аналіз фінансової стійкості підприємства та ефективності його діяльності на підставі фінансової звітності ПАТ «Краснополянський піщаний кар'єр»** проаналізований тип фінансової стійкості підприємства, проведене оцінювання фінансової стійкості підприємства на підставі коефіцієнтного методу аналізу, проведений аналіз рівня платоспроможності підприємства та рівня ліквідності його балансу, особливу увагу приділено комплексній оцінці фінансового стану підприємства як основи для діагностики його банкрутства.

Аналіз фінансової стійкості було проведено на підставі фінансової звітності підприємства на прикладі ПАТ «Краснополянський піщаний кар'єр». Краснополянський піщаний кар'єр створено у 1965 році для видобутку промитого піску для потреб гірничної промисловості. Видобуток піску відбувається за допомогою земснарядів. Збагачення та промивка піска відбувається у гідроциклонах. У 1998 р. Наказом Донецького відділення фонду Держмайна підприємство перетворено у Відкрите акціонерне товариство, а у 2011 році – у Публічне акціонерне товариство. Зараз в держ.власності акцій підприємства не має.

На початку аналіз було визначено тип фінансової стійкості підприємства. Аналізоване підприємство за весь період аналізу має кризовий фінансовий стан (показник типу фінансової стійкості має наступний вигляд: $S=\{0,0,0\}$), при якій власні оборотні кошти не забезпечують запаси підприємства, тобто підприємство залежить від зовнішніх кредиторів. Нестача власних оборотних коштів у 2014 році склала 3064 тис. грн., у 2015 році – 1195 тис. грн., у 2016 році – 376,4 тис. грн., у 2017 році показник нестачі власних оборотних коштів знижується і складає 62,9 тис. грн. Кризовий фінансовий стан характеризується тим, що підприємство на межі банкрутства, оскільки воно не може розрахуватися з кредиторами, є кредити, які не сплачені в установлені строки та прострочений дебет або кредит борг. Інші показники забезпеченості запасів джерелами коштів для їх формування відображають нестачу коштів за всі три роки аналізу. За весь період аналізу підприємство у своїй діяльності не використовує довгострокові кредити, а також короткострокові кредити банків, саме тому величини нестачі власних оборотних коштів, нестачі власних оборотних коштів та довгострокових позикових коштів, нестачі загальної величини основних джерел для формування запасів співпадають.

Крім абсолютних показників оцінки фінансової стійкості підприємства, широко застосовуються відносні показники, які дозволяють більш детально її оцінити та проаналізувати. Підприємство, що аналізується, має середній рівень фінансової стійкості та платоспроможності за весь період аналізу. Не всі відносні показники, які було розраховано, відповідали своїм нормативним значенням. Слід відмітити показник автономії, який свідчить про рівень фінансової незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Його значення за весь період аналізу відповідали встановленому нормативу, а це значить, що у цей період підприємство працювало в основному за рахунок власних коштів. Слід відмітити, що у 2017 році більшість показників поліпшилися, особливо тих, які відображають наявність власного оборотного капіталу у підприємства. Саме у 2017 році у

підприємства спостерігався надлишок власних оборотних коштів у розмірі 135,8 тис. грн. У попередні роки, показник власних оборотних коштів мав від'ємне значення тобто спостерігалася нестача. Ситуація, що склалася, не є підставою для того, щоб вважати дане підприємство нестабільним. Однак поряд з тим, що стан підприємства кризовий (висновок на підставі аналізу типу фінансової стійкості), управлінському персоналу слід більше уваги приділити управлінню власним капіталом та прискорити повернення своїх боргів кредиторам.

Фінансовий стан підприємства з позиції короткострокової перспективи оцінюється показниками ліквідності й платоспроможності. Мета аналізу ліквідності полягає не тільки в тому, щоб оцінити ліквідність підприємства, його активів і джерел їх формування, а й у тому, щоб на цій основі розробити заходи, спрямовані на поліпшення цих фінансово-економічних показників. Аналіз ліквідності балансу підприємства якраз дозволяє виявити найважливіші аспекти і слабкі позиції в діяльності суб'єкта господарювання та показує, за якими напрямками потрібно проводити таку роботу, аби домогтись поліпшення фінансового стану підприємства.

Баланс підприємства не є абсолютно ліквідним, однак позитивним моментом слід назвати те, що платіжний надлишок за першою групою з кожним роком зменшується (якщо у 2014 році він становив 4612,8 тис. грн., то в 2017 році вже 3678,1 тис. грн.). При цьому на кінець аналізованого періоду, тобто у 2017 році із чотирьох умов ліквідності балансу виконується три. Важливою складовою аналізу фінансового стану підприємств є дослідження показників ліквідності. Аналіз ліквідності підприємства проводиться на основі відносних коефіцієнтів. За результатами проведеного аналізу показників ліквідності підприємства слід відмітити, що на кінець аналізованого періоду, тобто 2017 року, всі показники ліквідності відповідали своїм рекомендованим значенням. Це свідчить про те, що підприємство має низький фінансовий ризик, а значить потенційні можливості для залучення додаткових фінансових ресурсів. При необхідності підприємство зможе повністю розрахуватися за своїми поточними зобов'язаннями своїми поточними активами. Результати аналізу балансу підприємства та його ліквідності мають суперечливі висновки. Баланс підприємства не є абсолютно ліквідним у 2017 році, а показники ліквідності відображають достатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства на кінець аналізованого періоду.

Також було проведено комплексну оцінку фінансового стану підприємства як основу для діагностики його банкрутства. Складовою частиною системи економічної безпеки і механізму недопущення банкрутства на підприємстві є система фінансово-економічної діагностики. Достовірна оцінка фінансового стану підприємства дуже важлива для формування правильних висновків та прийняття адекватних рішень. Згідно з класифікацією фінансовий стан ПАТ «Краснополяньський піщаний кар'єр» можна охарактеризувати як критичний у 2014-2017 рр., а у 2017 році – як стабільний, що було раніше підтверджено розрахунком та аналізом певних коефіцієнтів за основними напрямками проведення аналізу фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

У третьому розділі **«Напрямки підвищення фінансової стійкості та забезпечення зростання ефективності діяльності підприємств»** розроблено основні пропозиції щодо підвищення фінансової стійкості та забезпечення

зростання ефективності діяльності підприємств, проведено економічне обґрунтування ефективності технології збагачення піску з метою підвищення фінансової ефективності діяльності кар'єру.

Кризовий та передкризовий стан певної частини підприємств України обумовлюють необхідність розробки нових, більш досконалих методичних підходів до управління фінансовою стійкістю. Характерними ознаками фінансової кризи підприємства є: зменшення попиту на продукцію підприємства, і, як наслідок, зниження обсягів виробництва; зростання заборгованості перед постачальниками, державним бюджетом, банками тощо; затримки з виплатою заробітної плати працівникам. Позитивний вплив на покращення фінансової стійкості підприємства може надати: посилення роботи зі стягнення дебіторської заборгованості, в результаті якої відбувається підвищення частки грошових коштів, прискорення оборотності оборотних коштів, зростання забезпеченості власними оборотними засобами; прискорення оборотності дебіторської заборгованості і як наслідок більш ритмічні надходження коштів від дебіторів, збільшення «запасу міцності» за показниками платоспроможності тощо. Отже, для підвищення фінансової стійкості підприємству необхідно вишукувати резерви по збільшенню темпів нагромадження власних джерел, забезпеченню матеріальних оборотних засобів власними джерелами. Крім того, необхідно знаходити найбільш оптимальне співвідношення фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробництва та реалізації продукції, а також витрати по його розширенню та оновленню.

Також було економічно обґрунтовано ефективність технології збагачення піску з метою підвищення фінансової ефективності діяльності кар'єру. Економічний потенціал України багато в чому залежить від добувної промисловості, яка повинна забезпечувати конкурентоспроможність сировини, як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках. Однак через природні особливості сирого піску, фізичної та моральної зношеності застосовуваного обладнання, відсутність необхідних капіталовкладень, товарна продукція не відповідає світовим стандартам. Одна з основних причин – це відносно невисокий вміст корисного компонента в природній мінеральній сировині при істотних включеннях шкідливих домішок: сірки, фосфору та ін. Очікуваний економічний ефект від застосування технології збагачення був визначений у порівняльному аналізі двох варіантів: базового проекту розвитку кар'єра (без попереднього збагачення) і нового (з попереднім збагаченням). В основу розрахунку експлуатаційних витрат покладено застосування до фактичних витрат умовно-постійних і умовно-змінних частин собівартості. Очікуваний економічний ефект від застосування технології збагачення для розкривних порід в умовах кар'єра склав 27401,96 грн. за один місяць та 328823,52 грн. за один рік. Термін окупності капітальних інвестицій 2,4 року, що в 2,8 рази нижче нормативного (6,7 року), це свідчить про економічну ефективність використання запропонованої технології збагачення розкривних порід, що містять магнітну складову.

Видобуток корисних копалин призводить до утворення великої кількості забруднюючих речовин та пилу, а транспортування піщаної маси створює значні додаткові фінансові витрати на паливо та паливно-мастильні матеріали. Вирішити

дану проблему можна шляхом впровадження циклічно-поточної технології виробництва піску за рахунок застосування і встановлення в зоні проведення видобувних робіт сучасної гіраційної дробарки у комплексі з крутопохилим конвеєром. Тому пошук додаткового доходу шляхом впровадження нових технологічних ліній є актуальним для підприємств добувної промисловості. Найменша кількість забруднюючих речовин утворюється при технологічній схемі 3. Отже, варіант із застосуванням запропонованої циклічно-поточної технології виробництва піску є найбільш доцільним та раціональним з-поміж існуючих. Аналіз результатів розрахунку показав, що найменша кількість забруднюючих речовин утворюється при технологічній схемі 3 (313,53 т/рік у порівнянні з 847,76 та 1706,16 т/рік при технологічних схемах 1 та 2 відповідно). Річний додатковий дохід при впровадженні запропонованої технологічної схеми 3 становитиме 1552141,9 грн. Отже, варіант із застосуванням на кар'єрі цієї технологічної схеми є найбільш доцільним та раціональним з-поміж існуючих.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання – комплексний аналіз рівня фінансової стійкості підприємства та напрямків її підвищення в умовах нестабільної економіки.

1. У роботі уточнено сутність поняття «фінансова стійкість підприємства», факторів, що на неї впливають. Таким чином, фінансова стійкість підприємства – це один із фінансових станів підприємства, що стає можливим лише за наявності конкретних видів, кількості та якості ресурсів, які є необхідними та достатніми для досягнення поставленої мети, це відсутність дебіторських і кредиторських заборгованостей, своєчасний розрахунок за своїми зобов'язаннями та використання виключно власних коштів для примноження активів установи або здатність мобілізувати фінансові ресурси та використання їх у напрямі, який забезпечить економічне зростання. На фінансову стійкість підприємства впливають різноманітні чинників, які можна класифікувати за різними класифікаційними ознаками. Так, за місцем виникнення їх поділяють на зовнішні і внутрішні, за значимістю результату – основні і другорядні, за структурою – прості і складні, за часом дії – постійні і тимчасові.

2. Теоретичні підходи до аналізу фінансової стійкості. Завдання аналізу фінансової стійкості підприємств: аналіз структури джерел фінансування діяльності підприємства, оцінка ступеня залежності підприємства від короткострокових зобов'язань, аналіз фінансової стійкості на основі аналізу джерел фінансування необоротних та оборотних активів підприємства, аналіз інтенсивності використання позикових засобів, оцінка рівня довгострокової стійкості підприємства без позикових засобів, зіставлення дебіторської і кредиторської заборгованостей, оцінка можливості втрати і відновлення платоспроможності підприємства, визначення запасу стійкості фінансового стану підприємства. Аналіз здійснюється за допомогою обчислення та порівняння коефіцієнтів з їх нормативними значеннями, а також порівняння їх зміни у динаміці. До часткових (відносних) показників оцінки фінансової стійкості підприємства відносять наступні показники: коефіцієнт

автономії (фінансової незалежності), коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу, коефіцієнт реальної вартості основних засобів та запасів у валюті балансу, коефіцієнт маневреності, коефіцієнт інвестування, коефіцієнт фінансової стійкості.

3. Досліджено підходи до оцінювання та управління фінансовою стійкістю підприємства. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства визначається як система регулювання процесів залучення, розподілу і використання зовнішніх і внутрішніх фінансових активів підприємства відповідно до його стратегічних цілей в рамках певних принципів, фінансових методів, фінансових важелів і нормативно-правового середовища, враховуючи оперативну, тактичну та стратегічну оцінку фінансової стійкості підприємства. Зміст даного механізму управління проявляється в його функціях, які забезпечують досягнення мети і виконання певного комплексу завдань. До числа даних функцій відносяться: регулююча, перерозподільна, акумуляційна, відтворювальна і контрольна.

4. Проведено визначення типу фінансової стійкості підприємства. Аналізоване підприємство за весь період аналізу має кризовий фінансовий стан (показник типу фінансової стійкості має наступний вигляд: $S=\{0,0,0\}$), при якій власні оборотні кошти не забезпечують запаси підприємства, тобто підприємство залежить від зовнішніх кредиторів. Нестача власних оборотних коштів у 2014 році склала 3064 тис. грн., у 2015 році – 1195 тис. грн., у 2016 році – 376,4 тис. грн., у 2017 році показник нестачі власних оборотних коштів знижується (на 313,5 тис. грн.) і складає 62,9 тис. грн. Кризовий фінансовий стан характеризується тим, що підприємство на межі банкрутства, оскільки воно не може розрахуватися з кредиторами, є кредити, які не сплачені в установлені строки та прострочений дебет або кредит борг. Інші показники забезпеченості запасів джерелами коштів для їх формування відображають нестачу коштів за всі три роки аналізу. При цьому, слід зауважити, що за весь період аналізу підприємство у своїй діяльності не використовує довгострокові кредити, а також короткострокові кредити банків, саме тому величини нестачі власних оборотних коштів, нестачі власних оборотних коштів та довгострокових позикових коштів, нестачі загальної величини основних джерел для формування запасів співпадають.

5. Проведено оцінювання фінансової стійкості підприємства на підставі коефіцієнтного методу аналізу. Крім абсолютних показників оцінки фінансової стійкості підприємства, широко застосовуються відносні показники (коефіцієнти), які дозволяють більш детально її оцінити та проаналізувати. Підприємство, що аналізується, має середній рівень фінансової стійкості та платоспроможності за весь період аналізу. Не всі відносні показники, які було розраховано, відповідали своїм нормативним значенням. Слід відмітити показник автономії, який свідчить про рівень фінансової незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Його значення за весь період аналізу відповідали встановленому нормативу, а це значить, що у цей період підприємство працювало в основному за рахунок власних коштів. Слід відмітити, що у 2017 році більшість показників поліпшилися, особливо тих, які відображають наявність власного оборотного капіталу у підприємства. Саме у 2017 році у підприємства спостерігався надлишок власних оборотних коштів у

розмірі 135,8 тис. грн. У попередні роки, показник власних оборотних коштів мав від'ємне значення тобто спостерігалася нестача. Ситуація, що склалася, не є підставою для того, щоб вважати дане підприємство нестабільним. Однак поряд з тим, що стан підприємства кризовий, управлінському персоналу слід більше уваги приділити управлінню власним капіталом та прискорити повернення своїх боргів кредиторам. Виходячи з вище викладеного можна зробити висновок про те, що в сучасних умовах функціонування, підприємства змушені самотійно вирішувати проблеми фінансового забезпечення власної виробничо-господарської та інвестиційної діяльності, тому до найважливіших завдань останніх належать питання забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності.

6. Проведено аналіз рівня платоспроможності підприємства та рівня ліквідності його балансу. Баланс підприємства не є абсолютно ліквідним, однак позитивним моментом слід назвати те, що платіжний надлишок за першою групою з кожним роком зменшується (якщо у 2014 році він становив 4612,8 тис. грн., то в 2017 році вже 3678,1 тис. грн.). При цьому на кінець аналізованого періоду, тобто у 2017 році із чотирьох умов ліквідності балансу виконується три. Важливою складовою аналізу фінансового стану підприємств є дослідження показників ліквідності. Аналіз ліквідності підприємства проводиться на основі відносних коефіцієнтів. За результатами проведеного аналізу показників ліквідності підприємства слід відмітити, що на кінець аналізованого періоду, тобто 2017 року, всі показники ліквідності відповідали своїм рекомендованим значенням. Це свідчить про те, що підприємство має низький фінансовий ризик, а значить потенційні можливості для залучення додаткових фінансових ресурсів. При необхідності підприємство зможе повністю розрахуватися за своїми поточними зобов'язаннями (своїми поточними активами). Результати аналізу балансу підприємства та його ліквідності мають суперечливі висновки. Баланс підприємства не є абсолютно ліквідним у 2017 році, а показники ліквідності відображають достатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства на кінець аналізованого періоду. Коефіцієнти ліквідності не можуть виступати точними індикаторами фінансового стану підприємства. Вони відображають ліквідність лише на дату складання балансу і не враховують сплату боргів. Показники ліквідності відповідають інтересам різних зовнішніх користувачів аналітичної інформації. Для постачальників найцікавіший коефіцієнт абсолютної ліквідності, кредиторам, банкам – швидкої ліквідності. Потенційні й дійсні акціонери в більшій мірі оцінюють платоспроможність підприємства за коефіцієнтом покриття. Зіставляючи фактичні показники оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства з наведеними нормативними значеннями, фінансовий аналітик повинен зробити висновок про необхідність та резерви поліпшення відповідних складових оцінювання фінансового стану.

7. Проведено комплексну оцінку фінансового стану підприємства як основа для діагностики його банкрутства. Згідно з класифікацією фінансовий стан ПАТ «Краснополяньський піщаний кар'єр» можна охарактеризувати як критичний у 2014-2017 рр., а у 2017 році – як стабільний, що було раніше підтверджено розрахунком та аналізом певних коефіцієнтів за основними напрямками проведення аналізу фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Таким чином,

використання даної скорінгової комплексної методики оцінки фінансової стійкості підприємства з точки зору ступеню його захищеності та ефективності діяльності значно полегшить роботу фінансових аналітиків та зробить результати їх роботи більш об'єктивними та такими, що відповідають реальній ситуації в економіці.

8. Розроблено заходи щодо забезпечення фінансової стійкості підприємства. Оскільки позитивним чинником фінансової стійкості є наявність джерел формування запасів, а негативним фактором - величина запасів, то основними способами виходу з нестійкого і кризового фінансового станів будуть: поповнення джерел формування запасів і оптимізація їх структури, а також обґрунтоване зниження рівня запасів. Цього можна досягти наступними способами: збільшення реального власного капіталу за рахунок збільшення розміру статутного капіталу, а також за рахунок накопичення нерозподіленого прибутку; розробка грамотної фінансової стратегії підприємства, яка б дозволила підприємству залучати, як короткострокові, так і довгострокові позикові кошти, при цьому підтримуючи оптимальні пропорції між власним і позиковим капіталом; перегляд середньозважених величин запасів продукції на складах на день, тиждень, місяць. Зниження рівня запасів відбувається в результаті планування залишків запасів, а також реалізації невикористаних товарно-матеріальних цінностей. Завищений розмір запасів, впливає на кредиторську заборгованість, що відповідно несприятливо для підприємства. Також позитивний вплив на покращення фінансової стійкості підприємства може надати: посилення роботи зі стягнення дебіторської заборгованості, в результаті якої відбувається підвищення частки грошових коштів, прискорення оборотності оборотних коштів, зростання забезпеченості власними оборотними засобами; прискорення оборотності дебіторської заборгованості і як наслідок більш ритмічні надходження коштів від дебіторів, збільшення «запасу міцності» за показниками платоспроможності тощо.

9. Проведено економічне обґрунтування ефективності технології збагачення піску з метою підвищення фінансової ефективності діяльності кар'єру. Одним з напрямків підвищення якості вихідної мінеральної сировини, що надходить на переробні комбінати, є застосування технології збагачення піску в кар'єрі (ТЗПК) для вилучення втрат розкривних порід. Розроблено технологічну схему напівстаціонарного дробильно-збагачувального комплексу для розкривних порід, розташованого на перевантажувальному пункті кар'єра, для економічного обґрунтування якої виконано розрахунок очікуваного економічного ефекту. Очікуваний економічний ефект від застосування технології збагачення був визначений у порівняльному аналізі двох варіантів: базового проекту розвитку кар'єра (без попереднього збагачення) і нового (з попереднім збагаченням). В основу розрахунку експлуатаційних витрат покладено застосування до фактичних витрат умовно-постійних і умовно-змінних частин собівартості. Очікуваний економічний ефект від застосування технології збагачення для розкривних порід в умовах кар'єра склав 27401,96 грн. за один місяць та 328823,52 грн. за один рік. Термін окупності капітальних інвестицій 2,4 року, що в 2,8 рази нижче нормативного (6,7 року), це свідчить про економічну ефективність використання запропонованої технології збагачення розкривних порід, що містять магнітну складову.

10. Запропоновано та економічно обґрунтовано доцільність пошуку додаткового доходу шляхом впровадження нових технологічних ліній. Видобуток корисних копалин призводить до утворення великої кількості забруднюючих речовин та пилу, а транспортування піщаної маси створює значні додаткові фінансові витрати на паливо та паливно-мастильні матеріали. Вирішити дану проблему можна шляхом впровадження циклічно-поточної технології виробництва піску за рахунок застосування і встановлення в зоні проведення видобувних робіт сучасної гіраційної дробарки у комплексі з крутопохилим конвеєром. Аналіз результатів розрахунку показав, що найменша кількість забруднюючих речовин утворюється при технологічній схемі 3. Річний додатковий дохід при впровадженні запропонованої технологічної схеми 3 становитиме 1552141,9 грн. Отже, варіант із застосуванням на кар'єрі цієї технологічної схеми є найбільш доцільним та раціональним з-поміж існуючих.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

Матеріали доповідей на конференціях

1 Баландіна А.Е. Забезпечення стійкого розвитку суб'єкта підприємництва на підставі оцінювання його фінансового стану / А.Е. Баландіна // Студенти та молодь – для майбутнього України: матеріали IV Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Бахмут, 26 жовтня 2018 р.). – Бахмут: ДонУЕП, 2018. – С. 6-7.

АНОТАЦІЯ

Баландіна А.Е. Обґрунтування напрямків підвищення фінансової стійкості та забезпечення зростання ефективності діяльності підприємства. – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ, 2018.

Роботу присвячено вирішенню актуального наукового завдання – аналізу рівня фінансової стійкості підприємства та напрямкам її підвищення в умовах нестабільної економіки.

Визначено теоретичні та методичні основи фінансової стійкості підприємства та факторів, що на неї впливають.

Досліджено тип фінансової стійкості підприємства, рівень його ліквідності та проведено комплексний аналіз фінансового стану підприємства.

Розроблено основні пропозиції щодо підвищення фінансової стійкості та забезпечення зростання ефективності діяльності підприємств, проведено економічне обґрунтування ефективності технології збагачення піску з метою підвищення фінансової ефективності діяльності кар'єру.

Ключові слова: *фінансова стійкість підприємства, фінансова стабільність, комплексна оцінка, внутрішня стійкість, зовнішня стійкість, економічний ефект, термін окупності*

АННОТАЦИЯ

Баландина А.Э. Обоснование направлений повышения финансовой устойчивости и обеспечения роста эффективности деятельности предприятия. – На правах рукописи.

Магистерская работа на получение образовательно-квалификационного уровня «магистр» по специальности 072 – Финансы, банковское дело и страхование. – Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2018.

Работа посвящена решению актуального научного задания – анализа уровня финансовой устойчивости предприятия и направлениям ее повышения в условиях нестабильной экономики.

Определены теоретические и методические основы финансовой устойчивости предприятия и факторов, на нее влияющих.

Исследованы тип финансовой устойчивости предприятия, уровне его ликвидности и проведен комплексный анализ финансового состояния предприятия.

Разработаны основные предложения по повышению финансовой устойчивости и обеспечения роста эффективности деятельности предприятий, проведено экономическое обоснование эффективности технологии обогащения песка с целью повышения финансовой эффективности деятельности карьера.

***Ключевые слова:** финансовая устойчивость предприятия, финансовая устойчивость, комплексная оценка, внутренняя устойчивость, внешняя устойчивость, экономический эффект, срок окупаемости*

SUMMARY

Balandina A.E. Justification of directions of increase of financial stability and ensuring growth of efficiency of activity of the enterprise. – As a manuscript.

Thesis for a master's degree on the specialty 072 – Finances, banking and insurance. – Donbass State Engineering Academy of Ministry of Education and Science of Ukraine, Kramatorsk, 2018.

The work is devoted to the solution of the actual scientific task-the analysis of the level of financial stability of the enterprise and the directions of its increase in the conditions of unstable economy.

Theoretical and methodical bases of financial stability of the enterprise and the factors influencing it are defined.

The type of financial stability of the enterprise, level of its liquidity are investigated and the complex analysis of a financial condition of the enterprise is carried out.

Developed the main proposals for increasing financial stability and growth of efficiency of activity of enterprises conducted by the economic substantiation of efficiency of technologies of enrichment of sand with the aim of increasing financial efficiency quarry.

***Keywords:** financial stability of the enterprise, financial stability, integrated assessment, internal stability, external stability, economic effect, payback period.*